

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล
ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1*

THE NEEDS FOR DEVELOPING GOOD GOVERNANCE MANAGEMENT OF
SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER KHON KAEN PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 1

พรทิพย์ วงศ์วิลาส,¹ นียดา เปี่ยมพิชนะ¹

Porntip Wongwilas,¹ Niyada Piampeuchana²

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, ประเทศไทย^{1,2}

Northeastern University, Thailand^{1,2}

*Corresponding Author, E-mail: wongwilas.pp@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 2) ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน 332 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตรฐานค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.31$) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือหลักฉันทามติ รองลงมาคือหลักการมีส่วนร่วม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือหลักประสิทธิภาพ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.59$) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือหลักความเสมอภาค รองลงมาคือหลักประสิทธิภาพ และหลักนิติธรรม ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล พบว่าโดยรวมมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นเท่ากับ 0.06 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุดคือหลักประสิทธิภาพ รองลงมาคือหลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า และหลักประสิทธิผล ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลควรให้

* Received: 13 March 2026; Revised: 16 April 2026; Accepted: 19 April 2026

ความสำคัญกับการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงาน ความรับผิดชอบ และใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดแนวทางพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีสมรรถนะเชิงธรรมาภิบาลมากยิ่งขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างระบบการบริหารที่โปร่งใสมีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น, การบริหารสถานศึกษา, ธรรมาภิบาล

Abstract

This research aimed to: (1) examine the current and desirable conditions of good governance-based administration among school administrators under the Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 1; and (2) identify the priority needs for developing good governance-based administration among school administrators. This study employed a survey research design. The sample consisted of 332 school administrators and teachers, selected through stratified random sampling. The research instrument was a five-point rating scale questionnaire. The data were analyzed using frequency, mean, standard deviation, and the Priority Needs Index.

The findings revealed that the overall current condition of school administration based on good governance principles was at a high level ($\bar{x} = 4.31$). The principle with the highest mean score was consensus, followed by participation, while efficiency had the lowest mean score. The overall desirable condition was at the highest level ($\bar{x} = 4.59$). The principle with the highest mean score was equity, followed by efficiency and the rule of law. The analysis of the priority needs for developing good governance-based administration showed that the overall Priority Needs Index was 0.06. When considering each aspect, efficiency had the highest priority need, followed by accountability, value for money, and effectiveness. The findings indicate that the development of school administration based on good governance should emphasize enhancing administrative efficiency and accountability. They can also serve as fundamental information for formulating guidelines to continuously develop school administrators' competencies in good governance. Such development will strengthen a transparent and efficient administrative system and contribute to the sustainable improvement of educational quality.

Keywords: priority needs, school administration, good governance

บทนำ

การบริหารจัดการภาครัฐในยุคปัจจุบันมุ่งเน้นการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้ เพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย แนวคิดเรื่องธรรมาภิบาล (Good Governance) จึงได้รับการยอมรับว่าเป็นกรอบสำคัญในการพัฒนาองค์กรภาครัฐ โดยเน้นหลักการสำคัญ ได้แก่ ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วม และการยึดหลักนิติธรรม ซึ่งช่วยยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการ ลดการทุจริต และเพิ่มประสิทธิผลในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการองค์กรภาครัฐ ถือเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการบริการงานให้มีความโปร่งใสและเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น หลักการดังกล่าวมุ่งเน้นให้กระบวนการดำเนินงานขององค์กรมีความชัดเจน สามารถตรวจสอบได้ และเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีบทบาทในการกำหนดทิศทางและการดำเนินงานขององค์กร การดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล จึงเป็นแนวทางที่ช่วยให้การบริหารงานภาครัฐ สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม (นุชรี นุชนิล, 2567)

ในบริบทของการจัดการศึกษา การบริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องอาศัยแนวทางการบริหารที่มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เนื่องจากสถานศึกษาเป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ การบริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพจึงต้องอาศัยกระบวนการบริหารที่มีความโปร่งใส มีความรับผิดชอบ และเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสถานศึกษา เพื่อร่วมกันพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนและสังคมโดยรวม (นิรมน ชันดี, 2561) หลักธรรมาภิบาลที่ใช้เป็นแนวทางในการบริหารองค์กรภาครัฐและสถานศึกษา ประกอบด้วย องค์ประกอบสำคัญหลายประการ ซึ่งสะท้อนถึงการดำเนินงานที่ยึดหลักความถูกต้อง ความเป็นธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม โดยหลักการสำคัญประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า หลักประสิทธิภาพ หลักประสิทธิผล หลักความเสมอภาค และหลักการมุ่งเน้นฉันทามติ หลักการเหล่านี้ถือเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการองค์กร ให้มีความเป็นระบบและสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจจากสังคม

การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา ประกอบด้วย 10 หลัก คือ หลักประสิทธิภาพ หลักประสิทธิผล หลักการตอบสนอง หลักการรับผิดชอบต่อสังคมและสามารถตรวจสอบได้ หลักความเปิดเผย โปร่งใส หลักนิติธรรม หลักความเสมอภาค หลักการกระจายอำนาจ หลักการมีส่วนร่วมและมุ่งเน้นฉันทามติ และหลักคุณธรรมและจริยธรรม โดยมีรายละเอียดดังนี้ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ 6) หลักความคุ้มค่า 7) หลักความเสมอภาค 8) หลักประสิทธิผล 9) หลักประสิทธิภาพ และ 10) หลักฉันทามติ (กมลพรรณ พึ่งดวง,

2560) ภาครัฐของประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารราชการแผ่นดิน โดยได้กำหนดแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เพื่อให้หน่วยงานของรัฐดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งได้ถูกกำหนดไว้ในกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการของหน่วยงานภาครัฐ รวมถึงหน่วยงานทางการศึกษาให้มีมาตรฐานและสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ (ราชกิจจานุเบกษา , 2564)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการกำกับ ดูแล และสนับสนุนการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัด โดยมุ่งส่งเสริมการบริหารจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการศึกษาของประเทศ ในช่วงที่ผ่านมา หน่วยงานได้ขับเคลื่อนนโยบายด้านการบริหารจัดการศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลเป็นแนวทาง เพื่อเสริมสร้างความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และประสิทธิภาพในการดำเนินงานของสถานศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1, 2568) อย่างไรก็ตาม การนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาในทางปฏิบัติ ยังมีความแตกต่างกันตามบริบทของแต่ละสถานศึกษา ทั้งด้านทรัพยากร บุคลากร และสภาพแวดล้อมขององค์กร ดังนั้น การศึกษาสภาพการดำเนินงานและความต้องการจำเป็น ในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความสำคัญ เนื่องจากจะช่วยสะท้อนระดับการดำเนินงานในปัจจุบัน และระบุประเด็นที่ควรได้รับการพัฒนา เพื่อให้การบริหารสถานศึกษามีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลมากยิ่งขึ้น

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์สำหรับใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และสอดคล้องกับหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1
2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) การดำเนินการวิจัยประกอบด้วยรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ปีการศึกษา 2567 รวมทั้งสิ้น 1,951 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยคำนวณจากสูตรของทาร์เยียมเน่ ที่ระดับความคาดเคลื่อนในการสุ่ม 0.05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 332 คน กลุ่มตัวอย่างจำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 19 คน และครู 313 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา เท่ากับ 0.67-1 และความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับสภาพปัจจุบัน เท่ากับ 0.993 และสภาพที่พึงประสงค์ เท่ากับ 0.996 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการจำเป็น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา แบบสอบถามประกอบด้วย 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยกำหนดเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ แบบสอบถามครอบคลุมองค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาล จำนวน 10 ด้าน ได้แก่ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ 6) หลักความคุ้มค่า 7) หลักความเสมอภาค 8) หลักประสิทธิภาพ 9) หลักประสิทธิผล 10) หลักฉันทามติ

โดยมีลักษณะคำถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามมาตรฐานของลิเคิร์ต (Likert Scale) โดยแต่ละระดับมีตัวเลขกำกับไว้ ดังนี้

ระดับที่ 5 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับที่ 4 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ระดับที่ 3 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับที่ 2 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ระดับที่ 1 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1) ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความต้องการจำเป็นในการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาเครื่องมือวิจัย

2) ศึกษาหลักการและวิธีการสร้างเครื่องมือวิจัยจากตำราและเอกสารด้านการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการออกแบบแบบสอบถาม

3) สร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดการวิจัย โดยกำหนดข้อคำถามให้ครอบคลุมตัวแปรที่ศึกษา

4) นำแบบสอบถามฉบับร่างเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความเหมาะสม จากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเหมาะสมของภาษา พร้อมทั้งวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) โดยกำหนดเกณฑ์ยอมรับตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป (สมบัติ ท้ายเรือคำ, 2552)

5) ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำไปทดลองใช้ (Try-out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จาก 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนชุมชนบ้านโคก 14 คน และโรงเรียนชุมชนบ้านหันมัญจาคีรี 16 คน จากนั้นตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) โดยกำหนดค่าตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไปจึงถือว่าเครื่องมือมีความเชื่อมั่น ก่อนปรับปรุงแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 332 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย แบบสอบถามถูกจัดทำในรูปแบบเอกสารและแบบออนไลน์ผ่าน Google Forms จากนั้นส่งให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น หนังสือราชการ กลุ่มสื่อสารออนไลน์ และ QR Code เพื่ออำนวยความสะดวกในการตอบแบบสอบถาม หลังจากนั้นผู้วิจัยได้รวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนและตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลก่อนนำไปวิเคราะห์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ใช้สถิติพื้นฐาน โดยดำเนินการดังนี้

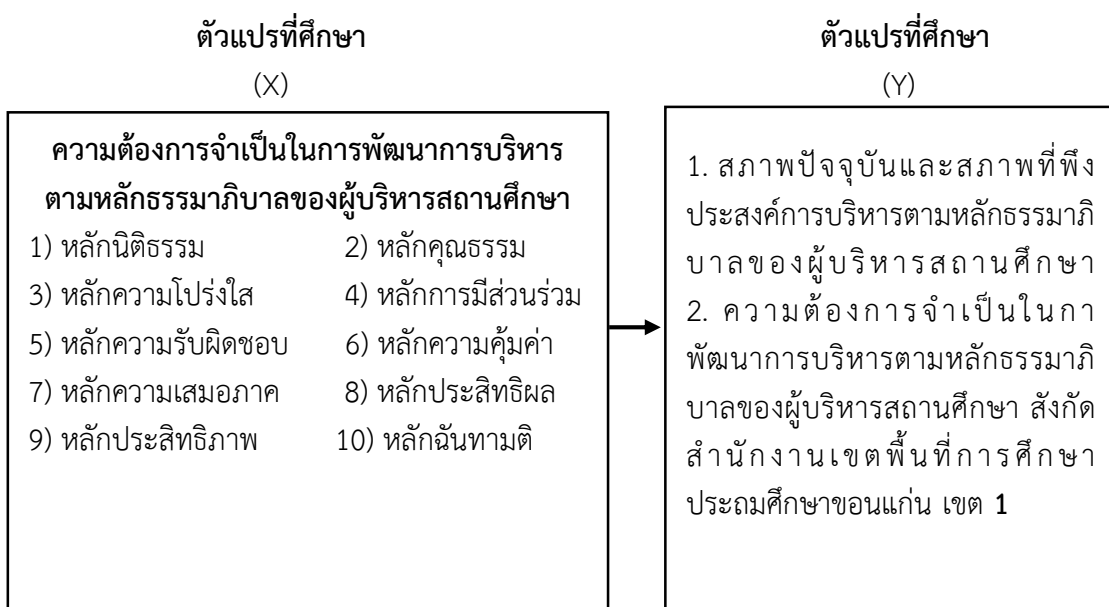
- 1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้ค่าความถี่และค่าร้อยละ
- 2) วิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
- 3) วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้การคำนวณค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index: PNI Modified)

4) นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาเปรียบเทียบระดับความต้องการจำเป็นของแต่ละด้าน เพื่อจัดลำดับความสำคัญของการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 สามารถสรุปสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดงานวิจัย

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ในภาพรวมและรายด้าน

การบริหารสถานศึกษา ตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน				สภาพที่พึงประสงค์			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. หลักนิติธรรม	4.27	0.64	มาก	6	4.55	0.60	มากที่สุด	10
2. หลักคุณธรรม	4.35	0.62	มาก	4	4.59	0.62	มากที่สุด	6
3. หลักความโปร่งใส	4.33	0.65	มาก	5	4.58	0.60	มากที่สุด	7
4. หลักการมีส่วนร่วม	4.37	0.61	มาก	2	4.60	0.57	มากที่สุด	3
5. หลักความรับผิดชอบ	4.26	0.64	มาก	7	4.60	0.61	มากที่สุด	5
6. หลักความคุ้มค่า	4.25	0.68	มาก	9	4.57	0.62	มากที่สุด	8
7. หลักความเสมอภาค	4.37	0.65	มาก	3	4.62	0.60	มากที่สุด	1
8. หลักฉันทามติ	4.38	0.58	มาก	1	4.60	0.60	มากที่สุด	4
9. หลักประสิทธิผล	4.25	0.67	มาก	8	4.57	0.63	มากที่สุด	9
10. หลักประสิทธิภาพ	4.24	0.70	มาก	10	4.61	0.59	มากที่สุด	2
รวม	4.31	0.60	มาก		4.59	0.58	มากที่สุด	

จากตารางที่ 1 สภาพปัจจุบันการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.31$, S.D.=0.64) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านหลักฉันทามติ ($\bar{X} = 4.38$, S.D.= 0.58) รองลงมา คือ ด้านหลักการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.37$, S.D.= 0.61) และด้านหลักประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 4.24$, S.D.= 0.70) อยู่ลำดับสุดท้าย

สภาพที่พึงประสงค์การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$, S.D.=0.60) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ มากที่สุด คือ ด้านหลักความเสมอภาค ($\bar{X} = 4.62$, S.D.= 0.60) รองลงมาคือด้านหลักประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 4.61$, S.D.= 0.59) และด้านหลักนิติธรรม ($\bar{X} = 4.55$, S.D.= 0.60) อยู่ลำดับสุดท้าย

2. ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 รายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ในภาพรวมและรายด้าน

การบริหารสถานศึกษา ตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหาร สถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{modified}	ลำดับ
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล		
1. หลักนิติธรรม	4.27	0.64	มาก	4.55	0.60	มากที่สุด	0.06	5
2. หลักคุณธรรม	4.35	0.62	มาก	4.59	0.62	มากที่สุด	0.05	6
3. หลักความโปร่งใส	4.33	0.65	มาก	4.58	0.60	มากที่สุด	0.05	6
4. หลักการมีส่วนร่วม	4.37	0.61	มาก	4.60	0.57	มากที่สุด	0.05	6
5. หลักความรับผิดชอบ	4.26	0.64	มาก	4.60	0.61	มากที่สุด	0.07	2
6. หลักความคุ้มค่า	4.25	0.68	มาก	4.57	0.62	มากที่สุด	0.07	2
7. หลักความเสมอภาค	4.37	0.65	มาก	4.62	0.60	มากที่สุด	0.05	6
8. หลักฉันทามติ	4.38	0.58	มาก	4.60	0.60	มากที่สุด	0.05	6
9. หลักประสิทธิภาพ	4.25	0.67	มาก	4.57	0.63	มากที่สุด	0.07	2
10. หลักประสิทธิภาพ	4.24	0.70	มาก	4.61	0.59	มากที่สุด	0.08	1
รวม	4.31	0.64	มาก	4.59	0.60	มากที่สุด	0.06	

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.06 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านหลักประสิทธิภาพ มีความต้องการจำเป็นสูงสุด (PNI_{modified} = 0.08) รองลงมาคือ ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักความคุ้มค่า และด้านหลักประสิทธิผล (PNI_{modified} = 0.07) และ ด้านหลักนิติธรรม (PNI_{modified} = 0.06) ส่วน ด้านหลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความเสมอภาค และหลักฉันทามติ มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นใกล้เคียงกัน PNI_{modified} = 0.05)

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 สามารถอภิปรายผลตามประเด็นสำคัญของการวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ผลการศึกษา พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการดำเนินงานตามหลักการบริหารที่ยึดหลักคุณธรรม ความโปร่งใส และความรับผิดชอบต่อการทำงาน โดยมีการกำหนดแนวทางการบริหารงานที่ชัดเจน และมุ่งเน้นให้เกิดการมีส่วนร่วมของบุคลากรในสถานศึกษา ผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การบริหารงานของสถานศึกษาในปัจจุบันมีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้เป็นกรอบใน

การดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านการกำกับดูแล การบริหารทรัพยากร และการพัฒนาคุณภาพ การจัดการศึกษา

เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า หลักนิติธรรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการดำเนินงานภายใต้กฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการบริหารองค์กรภาครัฐ การดำเนินงานที่เป็นไปตามระเบียบและข้อกำหนดดังกล่าว ช่วยให้การบริหารจัดการมีความเป็นระบบและสามารถตรวจสอบได้ ทั้งยังช่วยลดความคลาดเคลื่อนในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษา แนวโน้มดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องทำหน้าที่กำกับดูแลการดำเนินงานขององค์กร ให้เป็นไปตามกฎระเบียบของทางราชการและนโยบายทางการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของนิรุติ ไมตรี ได้ศึกษาความต้องการจำเป็นและแนวทางพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก (นิรุติ ไมตรี, 2565)

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านหลักนิติธรรมและหลักความเสมอภาค ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการที่เป็นธรรม และเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกฝ่ายได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียม ผลการวิจัยดังกล่าว มีความสอดคล้องกับการศึกษาของณัฐจิรา ลาสงยาง ซึ่งพบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงคือด้านประสิทธิภาพและด้านการมีส่วนร่วม (ณัฐจิรา ลาสงยาง, 2564)

ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความคาดหวังต่อการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในด้านความเสมอภาคและด้านประสิทธิภาพ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการบริหารสถานศึกษาในปัจจุบัน ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและระบบการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพในการบริหารจัดการองค์กรให้มีประสิทธิภาพ และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและชุมชนได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐภรณ์ งามจะตุ และรัตนา กาญจนพันธุ์ ซึ่งพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล สามารถสร้างบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และช่วยให้การดำเนินงานของสถานศึกษามีความโปร่งใสและตรวจสอบได้ (ณัฐภรณ์ งามจะตุและรัตนา กาญจนพันธุ์, 2566)

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า สภาพที่พึงประสงค์การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา หลักความเสมอภาค มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีความคาดหวังเกี่ยวกับการให้ความสำคัญกับการบริหารที่เท่าเทียม

เป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ ทั้งในการจัดสรรทรัพยากร มอบหมายงาน และพัฒนาบุคลากร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารสมัยใหม่ ที่เน้นความเป็นธรรมและการสร้างบรรยากาศการทำงานที่เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และควรยกระดับหลักความเสมอภาคถือเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในบริบทปัจจุบัน สอดคล้องกับงานวิจัยของครองทิพย์ ดิลกโสภณ และยุทธศาสตร์ กงเพชร ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านหลักความเสมอภาค มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ครองทิพย์ ดิลกโสภณ, & ยุทธศาสตร์ กงเพชร, 2566)

2) ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่า ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมเฉลี่ยเท่ากับ 0.06 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านหลักประสิทธิภาพ ($PNI_{modified} = 0.08$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีส่วนช่วยในการลดภาระค่าใช้จ่ายของสถานศึกษา ($PNI_{modified} = 0.09$) รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการลดขั้นตอนและระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ($PNI_{modified} = 0.08$) ผู้บริหารสถานศึกษามีนโยบายในการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด ($PNI_{modified} = 0.07$) ผู้บริหารสถานศึกษาอำนวยความสะดวกให้การดำเนินการใช้ทรัพยากรเป็นไปด้วยความราบรื่น ($PNI_{modified} = 0.07$) และผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม ($PNI_{modified} = 0.05$) ตามลำดับ

ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนมีความต้องการในการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นด้านหลักประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารสถานศึกษายุคใหม่ ที่มุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อคุณภาพผู้เรียน โดยอาศัยการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อลดความซ้ำซ้อนและเพิ่มความคุ้มค่าในทุกมิติ การขับเคลื่อนดังกล่าว ส่งผลให้ธรรมาภิบาลเชิงปฏิบัติกลายเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน สอดคล้องกับผลการศึกษาของประเสริฐ สิงหลสาย และคณะ ที่พบว่า การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา สามารถช่วยยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการศึกษา และส่งเสริมให้การดำเนินงานขององค์กรมีความโปร่งใส เป็นธรรม และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (ประเสริฐ สิงหลสาย, ธนู ศรีทอง, & เกษม แสงนนท์, 2025) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Supriadi ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมาภิบาลกับคุณภาพการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาในประเทศอินโดนีเซีย พบว่า ผู้บริหารมีความจำเป็นต้องพัฒนาการบริหารตามหลักความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และการมีส่วนร่วม เพื่อยกระดับคุณภาพการตัดสินใจและประสิทธิภาพขององค์กรสถานศึกษา (Supriadi, D., Gunawan, G., & Rahmawati, R, 2021)

สรุปผลวิจัยและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลวิจัย

จากการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 สามารถสรุปผลได้ ดังนี้

1) สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ หลักนิติธรรม รองลงมาคือ หลักความเสมอภาค และ หลักการมีส่วนร่วม ขณะที่ หลักประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

ส่วนสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ หลักความเสมอภาค รองลงมาคือ หลักประสิทธิภาพ และ หลักนิติธรรม ขณะที่ หลักคุณธรรม มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

2) ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล โดยรวมมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI Modified) เท่ากับ 0.06 ด้านที่มีความต้องการพัฒนาสูงสุดคือ หลักประสิทธิภาพ (PNI Modified = 0.08) รองลงมาคือ หลักความรับผิดชอบ (0.07) และหลักความโปร่งใส (0.07) ตามด้วยหลักนิติธรรม (0.06) ส่วนหลักคุณธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความเสมอภาค และหลักฉันทามติ มีค่าดัชนีใกล้เคียงกัน (0.05) สะท้อนว่าการบริหารสถานศึกษายังควรพัฒนา โดยเฉพาะด้านการเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรและการดำเนินงานของสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) จากผลการศึกษาพบว่า ด้านหลักประสิทธิภาพมีระดับการปฏิบัติต่ำสุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรบริหารทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ลดความซ้ำซ้อนของการดำเนินงาน และเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากร เพื่อยกระดับผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน

2) สำหรับสภาพที่พึงประสงค์ ด้านหลักนิติธรรมมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ผู้บริหารจึงควรยึดหลักความเป็นธรรม โปร่งใส และปฏิบัติงานตามกฎหมาย เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและความเป็นธรรมต่อทุกฝ่าย

3) ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น พบว่า ด้านหลักประสิทธิภาพมีความต้องการพัฒนาสูงสุด (PNI Modified = 0.06) ดังนั้น ผู้บริหารควรพัฒนาระบบบริหารจัดการความเสี่ยงและการดำเนินงานในสถานศึกษา เพื่อเพิ่มความต่อเนื่องและประสิทธิภาพในการบริหารจัดการศึกษา

2.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในเขตพื้นที่การศึกษาอื่น เพื่อเปรียบเทียบแนวทางการบริหารที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่

2) ควรศึกษารูปแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารและผลลัพธ์ทางการศึกษาของผู้เรียน

3) ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในบริบทการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยี เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารการศึกษาที่ยั่งยืนในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กมลพรรณ พิงดัวง. (2560). การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. ใน *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ครองทิพย์ ดิลกโสภณ, ยุทธศาสตร์ กงเพชร. (2566). การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. *วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์*, 7(2), 425–433.
- ณัฐธิภา ลาสงยาง. (2564). ความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2. ใน *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- ณัฐภรณ์ รามจะตุและรัตนา กาญจนพันธุ์. (2566). ธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2. *วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา*, 18(1), 166–176.
- นิรมน ชันดี. (2561). การศึกษาบทบาทการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในจังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- นิรุติ ไมตรี. (2565). ความต้องการจำเป็นและแนวทางการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- นุชรี นุชนิล. (2567). การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล. *วารสารมหาจุฬานาครธรรม์*, 11(12), 12–22.
- ประเสริฐ สิงหลสาย, ธนู ศรีทอง, เกษม แสงนนท์. (2025). ความต้องการจำเป็นทางการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 และแนวทางพัฒนาตามหลักธรรมาภิบาลของ วิทยาลัยเทคนิคสุรินทร์. *วารสารวันม่วงแหวกพุทธศาสตร์ปริทรรศน์*, 12(2), 119–132.
- พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 (และที่แก้ไขเพิ่มเติม). (2564). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 120 ตอนที่ 100 ก หน้า 1-16 (9 ตุลาคม 2564).
- สมบัติ ท้ายเรือคำ. (2552). *ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. (2568). *การปฏิบัติงานข้าราชการและบุคลากรทางการศึกษา*. (เอกสารอัดสำเนา).

Supriadi, D., Gunawan, G., & Rahmawati, R. (2021). Good school governance: An approach to principal's decision-making quality in Indonesian vocational school. *Journal of Educational Management Studies*, 6(2), 115–126.